

UPORABA UNIVERZALNE DECIMALNE KLASIFIKACIJE ZA INDEKSIRANJE GLASBENEGA GRADIVA

Vasja Sterlé

1. Na **splošno** je zelo razširjeno mnenje, da UDK ni primerna za indeksiranje glasbenega gradiva. Zaman se vprašujemo, čigavo je pravzaprav to mnenje, kdaj je bilo spočeto in zakaj: celo v literaturi najdemo — dasi redkeje — odklonilno stališče do UDK prav v tem pogledu. B. Redfern¹ ji očita v svoji knjigi, da je bolj konfuzna kot vse druge klasifikacijske sheme, ki nam jih sicer predstavlja²: prav posebej ji zameri, da meče včasih v en koš glasbene publikacije (tj. partiture) in literaturo o glasbi, včasih pa tidve zvrsti oddaljuje nerazumljivo daleč eno od druge³.

Nikakor ni naš namen braniti UDK ali pa dokazovati njeno superiornost: dobro se zavedamo, da ima vsaka klasifikacijska shema svoje napake, z drugimi besedami: nobena ni idealna⁴. S tem pa seveda še ni rečeno, da je povsem neuporabna. Želimo torej dokazati:

1. UDK ima napake oz. nelogičnosti, ki jih je treba odpraviti⁵;
2. UDK je — kot tudi vsaka druga shema — uporabljiva, če so izpolnjeni trije pogoji:

a) klasifikator se mora poglobiti v zasnovo sheme in spoznati njene logične tokove;

b) bolj kot za katerokoli drugo področje velja prav za glasbo, da mora klasifikator imeti (tudi) glasbeno izobrazbo;

c) izdelani sistem mora uporabljati dosledno.

2. **Idealna zasnova sheme** more biti idealna samo v zamisli, torej v teoriji; skoraj nemogoče pa je doseči idealno soglasje med teorijo in prakso: kar zahteva ena, pobija druga oz. dokazuje in dopolnjuje na svojstven način. Vsekakor pa drži, da je praksa pred teorijo, tako v glasbi sami kot tudi v bibliotekarski klasifikaciji glasbe. Redfern se tega zaveda v polni meri in nam v uvodnem poglavju svoje knjige poleg drugih razkriva najprej dva osnovna problema⁶:

— opraviti imamo z glasbenim gradivom, specifičnim po obliki in spoznavnosti;

— to gradivo je treba čim hitreje in preprosteje posredovati bralcu oz. uporabniku.

Soočenje teh dveh problemskih skupin bi nas postavilo često pred nerešljive probleme, če nam ne bi pomagalo srečno naključje: med uporabniki knjižničnega gradiva so le redki, ki bi tako natanko poznali gradivo, ki ga želijo, ali ki bi tako podrobno vedeli, kaj želijo, kot so glasbeniki oz. ljubitelji glasbe⁷. Zato mora knjižnični delavec v glasbeni zbirki upoštevati v isti meri značilnosti obeh navedenih elementov, pa tudi posebnosti svojega delovnega mesta, ki se odražajo v porabi časa in denarja. Zato bo skušal ustvariti zbirko in kataloge, ki bodo kar najhitreje informirali kateregakoli uporabnika o zbranem gradivu: muzikologa, študenta, ljubitelja in izvajalca (poklicnega ali ljubitelja).

Zato bo potreboval dva tipa kataloga: abecedni imenski katalog (tj. katalog avtorjev, pesnikov, prirediteljev; pri gramofonskih ploščah in magnetofonskih trakovih tudi izvajalcev)⁸ in stvarni katalog. Nas zanima predvsem slednji, saj nam nudi dovolj problemov za razmišljanje.

Predstaviti snovno stran zbirke pomeni, analizirati jo do najmanjših logičnih enot, ki pridejo v poštev za indeksiranje. Z analizo 26 izbranih naslovov je Redfern ugotovil tele facete⁹:

I. Facete v literaturi in glasbi

1. Skladatelj¹⁰

2. Glasbilo [mišljen je tudi glas]

3. Ansambel

4. Oblika

a) velika (npr. koncert [= ciklična])

b) mala (npr. dvodelna [= pesemska po obliki, žanrska po značaju])

II. Facete v literaturi in deloma v glasbi

5. Glasbeni značaj [šole; plesna, filmska, posvetna, cerkvena glasba]

6. Kraj (tj. dežela itd.)

7. Čas (tj. barok itd.)

III. Facete v literaturi in le redko v glasbi

8. Elementi (tj. harmonija, [tempo, kontrapunkt, teme])

9. Tehnika (tj. orkestracija)

10. Teorija (tj. fizikalne in estetske osnove)

11. Oblika posredovanja (tj. katalogi itd.)

12. Odnosi z drugimi vedami.

Ker je Redfern že opravil večino dela, analizirajmo njegove ugotovitve:

— opraviti imamo z *glasbo* v katerikoli obliki (tj. papir, plošče, magnetofonski trakovi itd.) in z *literaturo o glasbi*;

— posamezne facete spadajo bolj ali manj v eno teh dveh skupin, zmeraj pa v obe.

3. Zasnova UDK in facete. Študij tabel UDK 78¹¹ nam pokaže, da so upoštevane Redferneve zahteve glede facetne klasifikacije; še več; kljub nekaterim nelogičnostim (o čemer bo še govor) je facetni princip izpeljan na prav originalen način. Pripomniti pa moramo, da ni očiteno kar na prvi pogled in da nas v veliki meri zavedajo navodila za uporabo, ki kar drviijo v »smrtni greh«: literatura o glasbi namreč ni ločena od glasbene literature. Tako tabele zahtevajo (str. 1292), da »literaturo o posameznih delih ali skupinah del uvrščamo pod 78 ali v podskupine 78 in jo po potrebi dopolnimo z imenom skladatelja oz. naslovom dela, npr.:

78 Wagner Richard = Glasbena dela Richarda Wagnerja (pravilno: 781.5)

782 Verdi, Rigoletto = Opera Rigoletto Giuseppa Verdija (pravilno: 781.5:782)

782.1.072.3 Strauss Richard, Salome = Kritika opere Salome Richarda Straussa (pravilno: 78.072.3:782)

toda:

781.7(54):789.5 Uporaba zvonov v hindujski glasbi (str. 1294)!

Tak predpis vsekakor ni na mestu, ker nam tabele dajejo možnosti za drugačne rešitve: sama zasnova UDK nam te rešitve naravnost vsiljuje, saj jasno razlikuje med 781 *Splošna teorija glasbe*, 782/785 *Zvrsti glasbe* in 786/789 *Glasba za posamezne instrumente*. Če povsem strogo pojmujejo besedno razrešitev številčnih indeksov, potem je povsem razumljivo, da pomeni podskupina 781 literatura o glasbi, podskupine 782/789 pa glasbeno literaturo.

Nadaljnja delitev podskupine 781 *Splošna teorija glasbe* vsebuje facete št. 8—10, da pa bi izrazili druge facete, uporabljamo splošne privesne vrstilce za kraj (faceta št. 6) in čas (faceta št. 7) ali osebo (faceta št. 1), medtem ko facete št. 2—5 in 11—12 izražamo s sestavljenim vrstilcem 780: ... oz. 781: ...

Drugačno je izražanje facet v podskupini 782/789 *Glasbena literatura*. Predvsem moramo ugotoviti, da je faceta št. 1 v glasbeni literaturi avtorska značnica, torej je z vrstilcem ne izražamo. Faceti št. 6 in 7 sta nepotrebni, ker ne bo verjetno nihče iskal npr.

pojmov Nemška glasbena literatura ali Baročna glasbena literatura ali morda celo Nemška baročna glasbena literatura. Knjižničar, ki želi odgovoriti tudi na ta vprašanja, naj si napravi spisek avtorjev po narodnosti in po obdobju: čez čas bo spoznal, da je bilo delo zaman. Facete št. 8—10 so smiselno vključene v facetah št. 2—4, saj brez fizikalnih, estetskih in glasbeno teoretičnih osnov ne bi bilo ne glasbil in ne glasbe. Faceta št. 12 je za glasbeno literaturo nepomembna. Ostanajo nam torej facete št. 2—5¹².

V zasnovi tabel UDK tiči spoznanje, da so glasbeni značaj dela, izvajalec in oblika v enakopravnem razmerju, oz. da se med seboj determinirajo. Tako npr. ne poznamo (seveda pa še ne vemo, kaj nam bo prinesel avantgardni čas!) kantate za timpane solo, samospava za tri violine, simfonije za glas in klavir, opere za kvartet pozavn itd.

Z analizo naslovov ugotovimo, da imamo:

a) glede na izvajalce:

aa) vokalna, vokalno-instrumentalna in instrumentalna dela (faceta št. 2);

ab) solistične, komorne, zborovske, orkestralne sestave in njihove kombinacije (faceta št. 3);

b) glede na obliko velike (ciklične) in male (pretežno pesemske) forme (faceta št. 4);

c) po značaju profana in sakralna dela (faceta št. 5).

Nadaljnja kontrastna analiza nam pokaže:

1. Vokalna in vokalno-instrumentalna dela so glede na značaj besedila sakralna ali profana; instrumentalna dela so profanega značaja¹³.

2. Tako profana kot sakralna glasba po eni strani, po drugi pa vokalna in instrumentalna glasba imajo svoje specifične oblike, npr. profalna vokalna glasba pozna samospjev, zborovsko pesem, kantato, opero itd., sakralna vokalna glasba mašo, oratorij, koral, zborovsko pesem duhovnega značaja; instrumentalna glasba sonato, suito, simfonijo, rondo, scherzo itd.

3. Posamezne oblike zahtevajo določene zasedbe, ki so bodisi običajne, bodisi predpisane (opera: soli, zbor in orkester; samospjev: glas in klavir; godalni kvartet: 2 violini, viola, violončelo, pri tem pa — vsaj v klasičnem smislu — pomeni zasedba tudi obliko, tj. sonatni cikel).

4. Vokalnim in vokalno-instrumentalnim delom je osnova ena od pesemskih oblik ali pa svobodna oblika; instrumentalna glasba

gradi v velikih (cikličnih) oblikah in v oblikah, izvedenih iz pesmi, ki imajo često žanrske naslove.

Táko analizo upoštevajo tudi tabele UDK, uporabljajoč pri tem načelo »od širšega k ožjemu«:

a) 782/784 *Vokalna oz. vokalno-instrumentalna glasba* (faceta št .2). Glede na značaj (faceta št. 5) se ta skupina deli v:

782 *opera*, ki že po svojem imenu pomeni celovito delo: v njej nastopajo samostojno ali v ansamblu človeški glas in instrument, uporablja različne oblike (uvertura, arija, intermezzo, itd.), glede na vsebino ima včasih, ali pa vsaj v nekaterih odlomkih tudi sakralen značaj;

783 *cerkveno glasbo* in

784 [*profano*] *vokalno glasbo*.

Ker so za vsako od teh podskupin značilni bodisi posebni tipi podskupine (npr. komična opera, opereta) ali posebne oblike (npr. maša, kyrie, motet; samospev, ljudska pesem, kantata), ki so zasnovane na pesemski ali svobodni formi ter jih v veliki meri opredeljuje značaj besedila in ki se zato v drugi podskupini ne morejo pojaviti, so te oblike (faceta št. 4) navedene kot nadaljnja delitev posamezne podskupine. Ker je oblika navedena že v glavnih tabelah, nam izvajalca (faceta št. 3) določajo pomožni privesni vrstilci .087.6. Spremljavo označujemo z znakom »:«.

b) 785/789 *Instrumentalna glasba* (faceta št. 2). Zanjso značilne številne oblike in vrsta po svojih tehničnih in izraznih možnostih različnih instrumentov ter njihovih kombinacij. Pomembno je, da more vsak instrument igrati skoraj vse oblike, ki jim s svojimi specifičnostmi daje tudi drugačen značaj. V tem je razlika med instrumentalno in vokalno glasbo: tudi glas more (in mora) izvajati vse oblike vokalne glasbe, a značaj ji v pretežni meri daje besedilo: le-temu je podrejeno tkanje glasbene misli. Zato UDK v podskupini 785 najprej navaja (zopet po pravilu »od širšega k ožjemu«) *orkestre in komorne zasedbe* (faceta št. 3), medtem ko nam podskupine 786/789 navajajo *instrumente* (faceta št. 2) glede na način, kako izvajajo zvok. Oblika (faceta št. 4) je zato izražena s posebnimi privesnimi vrstilci .081/.086.

Táko delitev pa potrjuje — poleg navedenih logičnih razlogov — tudi vsakdanja praksa: pevec vprašuje predvsem po zvrsteh vokalne glasbe, instrumentalist po delih za svoj instrument, medtem ko se muzikologi ukvarjajo s tolikanj specialnimi vprašanji, da bi za vsakega od njih lahko izdelali posebne klasifikacijske sheme.

PREGLED FACET PO REDFERNU IN PO ZASNOVI UDK

Facete po Redfernu		Facete po UDK		
št.	ime facete	literatura o glasbi	vokalna glasba	instrumen- talna glasba
1.	Skladatelj	781:92; A/Ž	—	—
2.	Glasbilo	781.63:087.61 ...	786/789
3.	Ansambel	781.63:087.62/.685	785; .087.3/.4
4.	Oblika	781.5	782/784	.081 [nepotrebno] .082/.086; .087.5
5.	Glasbeni značaj	781(091): ...	določen z obliko	določen z obliko
6.	Kraj	(1/9)	[nepotrebno]	[nepotrebno]
7.	Čas	»...«	[nepotrebno]	[nepotrebno]
8.	Elementi	781.4	—	—
9.	Tehnika	781.6	—	—
10.	Teorija	781.1/.2 781.7/.8	—	—
11.	Oblika posredovanja	78(...)	.088/.089	.088/.089
12.	Odnosi z drugimi vedami	780: ...	—	—

4. Diskusija o nekaterih vrstilih UDK¹⁴

781 *Splošna teorija glasbe*. Zloglasno pomanjkanje jasne razčlenitve med literaturo o glasbi in glasbeno literaturo je — kot smo že omenili — posledica spremnih navodil. Načelno uvrščamo sem vso literaturo o glasbi: elastičnost tabel nam to tudi narekuje z uporabo splošnih privesnih vrstilcev in z možnostjo, da ustvarjamo zložene vrstilce z znakom »:«. Vendar gre pri sami sestavi tabel — po našem mnenju — za nekatere nelogičnosti.

Teorija glasbe je teorija skladanja (brez tega tudi glasbe ne bi bilo!) in zgodovina skladateljskih teženj (tj. zgodovina glasbe): metajezik obeh področij je muzikologija, ki obravnava »splošno glasbeno teorijo, akustiko, harmonijo, kontrapunkt, fugo, glasbene oblike, glasbila in instrumentacijo, estetiko, sociologijo in psihologijo

glasbe ter paleografijo po eni strani, po drugi strani pa življenje in delo pomembnih glasbenikov, razvoj velikih glasbenih obdobij in oblik, stilne posebnosti glasbenozgodovinskih dob in delovanje pomembnih skladateljev«. ¹⁵ Naslov *Splošna teorija glasbe* je zato nepopoln in ga je treba razširiti: 781 *Muzikologija in splošna teorija glasbe* in tu dodati 781.1 *Teorija muzikologije*.

Harmonija, kontrapunkt, melodija (UDK 781.4) in glasbene oblike (UDK 781.5) so elementi skladateljskega dela, zato je nelogično, da niso vključeni v splošna vprašanja skladanja in interpretacije (UDK 781.6), še posebej, ker najdemo tam nauk o instrumentih (781.63), tehniko transportiranja (UDK 781.64), improviziranja (UDK 781.65) in spremljevanja (UDK 781.66), kot da bi le-ti bili edini zveličavni elementi skladateljskega dela. Povsem pa manjka pojem »dirigiranja«: za prvo silo bi ga lahko vključili k UDK 781.68, kar se potencira večsmiselnost tega vrstilca.

Nikakor ne moremo razumeti, kaj imata opraviti ritmika in metrika z dinamiko in intonacijo (UDK 781.62; slednja dva pojma spadata prej k UDK 781.68) in zakaj sta tako oddaljeni od melodične gradnje (UDK 781.43), dasi sta njen nepogrešljiv element.

Če naj bo UDK 781 res splošna teorija glasbe, potem vanjo nikakor ne sodi razdelek 781.9, ker gre za vire teoretičnega dela, za odnos med glasbo in drugimi vedami ali pa za pojme, ki so omejnjeni že drugod: takšna dvojnost je nesmiselna in nam narekuje drugačne rešitve (glej primerel!).

784 *Vokalna glasba*. Vrstilci 784.1/.5 opredeljujejo značilne oblike vokalne glasbe, medtem ko gre pri 784.6/.7 za dodatno delitev vrstilcev 784.3/.4 glede na značaj besedila, vrstilec 784.9 pa pomeni pevske šole.

Često imamo opravka z zavajajočimi pleonazmi, npr.: 784.1 *Petje a capella*. *Vokalna glasba brez spremljave* (kar pomeni eno in isto!). *Petje v krogu* (tj. drug za drugim). Vsak vrstilec podskupine 784 pomeni zmeraj glasbo a capella, če nismo posebej navedli spremljave, kar velja tudi za UDK 784.5. Nerazumljivo je, kako naj se odločimo med 784.1 *Petje v krogu* (drug za drugim), 784.4... *Napitnice*, 784.66 *Družabne pesmi*, 784.69 *Pesmi ob različnih priložnostih* in 784.72 *Zabavljivke*.

V skupini 784 tudi niso posebej navedene oblike vokalne glasbe do renesanse in v tem času razen madrigala (784.15), ki je sosed enostavnim pesmim (784.12; misli morda na malo dvodelno pesemsko obliko?) in pesmim z refrenom (784.13; je tu mišljen morda rondellus¹⁶?): vsekakor kaj malo primerna poddelitev.

Zaman se tudi vprašujemo, kaj imajo opraviti zabavljivke (784.72) z eksotičnimi pesmimi oziroma črnskimi spiritali (784.75)

ter vojaškimi pesmimi (784.71), ki po logiki stvari sodijo k 784.66:335. Navodilo, da naj vrstilec 784.71 pomeni tudi državne himne, daje le-tem ironičen prizvok, zato se zdi primernejše, da jih uvrščamo k 784.58.

Za praktično uporabo podskupine 784 moramo torej uvesti vrsto konvencij oziroma dati posameznim vrstilcem drugačne pomene (glej primere!).

785 *Instrumentalna glasba*. V tej podskupini imamo opraviti z dvema vrstilcema za ansambel (785.1 Glasba za orkester; 785.7 Komorna glasba) in z dvema vrstilcema za obliko (785.4 Program-ska glasba; 785.6 Koncerti).

Poddelitev vrstilca 785.1 *Glasba za orkester* je prava Prokrustova postelja. Če 785.11 res pomeni simfonično glasbo, potem sta v njej smiselno vključena tudi programska glasba in pa koncert: zakaj ob vseh posebnih privesnih vrstilih za obliko še ta dva vrstilca (785.4 in 785.6) in zakaj v nadaljevanju (785.12/.168) zmeraj izraz »orkester«? Očitno gre pri 785.11 za *simfonični orkester!* Ob množici vseh ostalih orkestrov pa pogrešamo godalni orkester in orkestra simfoničnih pihal in tolkal (za prvo silo predlagamo 785.111/.113). Vrstilec 785.16 *Glasba za male orkestre* bi utegnil pomeniti tudi komorni orkester, o čemer nas nadaljnja delitev ne prepriča: torej spada komorni orkester k 785.7.

Vključevanje dveh oblik (785.4 in 785.6) v to podskupino je svojevrstna redkost, saj je sicer z vrstilci 786/789 *Glasba za posamezne instrumente* in .081/.086 *Oblike instrumentalnih del* dosledno izveden princip delitve na izvajalca in obliko zanj napisanega glasbenega dela. Zato je še toliko bolj nerazumljiv predpis (str. 1295), naj indeksiramo 785.6:787.1 oziroma 787.1.02:785.6 Violinski koncerti: čemu uvajati posebni privesni vrstilec .02, da bi potem obliko izrazili s :785.6? Bolje bi bilo ustvariti nov privesni vrstilec, morda .082.4, kar danes pomeni *Orgelski koncert*, kar pa zopet ne pomeni nič, oziroma ne spada v podskupino .082¹⁷. Ne smemo se tudi čuditi, če pri vrstilcu 785.4 najdemo celo poročila o koncertih (mišljene so seveda glasbene prireditve)¹⁸, dasi gre tu za izrazito glasbeno ciklično formo, pisano na enega ali več solističnih instrumentov ob spremljavi orkestra, in ne za glasbeno prireditev, kar je posebne vrste eksces celo tedaj, če upoštevamo, da tabele UDK ne ločijo jasno med literaturo o glasbi in glasbeno literaturo.

Vrstilec 785.7 Komorna glasba je s 785.72/.79 poddeljen v komorne zasedbe od dua do noneta. Ker gre pri tej delitvi za oznako števila različnih instrumentov v ansamblu,¹⁹ ni na mestu predpis o označevanju godalnega kvarteta s 785.74:787.1, ker bi to pomenilo kvartet za štiri (različne) violine: morda dve amatijevki ali dve

stradivarki? Pravilno je torej 785.74:787, posebej še, ker gre za ustaljeno in splošno znano zasedbo.

Posebni privesni vrstilci .08. Za podrobnejšo razvrstitev veljajo v skupini UDK 78 posebni privesni vrstilci tipa .0. Ti so v razdelku .01/.07 razviti iz posebnih privesnih vrstilcev enakega tipa za skupino UDK 7, vendar se nam zdi, da so za prakso večinoma nepotrebni. Povsem na novo pa so za skupino UDK 78 razviti posebni privesni vrstilci .08 *Oblike glasbenih del.* Ti obsegajo tri podskupine:

- .081/.086 Oblike instrumentalnih del glede na značaj ali vsebino (faceta št. 4 v instrumentalni glasbi);
- .087/.088 Zvrsti glasbenih del glede na zasedbo (faceta 3 v vokalni in instrumentalni glasbi);
- .089 Način publiciranja glasbenih del (faceta št. 11).

Podskupina .081/.086 kaže precej nelogičnosti. Predvsem menimo, da ni potreben indeks .081 *Posamezni deli instrumentalnih skladb*, ker prinaša samo razčlenitev štiristavčnega sonatnega ciklusa, ki je torej vključen v razdelku .082. Pri tem poudarjamo, da sta menuet (.081.3 in .085.1) in scherzo (.081.3 in .083.38) navedena dvakrat, povsem pa nam, če ta razdelek odstranimo, manjka *rondo* (.081.3). Zato je najbolje, da ga uvedemo s .083.39, ker je ta vrstilec še prost in ker sledi scherzu, dasi sta scherzo in rondo zelo različni obliki.

Razdelek .082 našteva različice sonatnega ciklusa. Vrstilec .082.4 *Orgelski koncert* nikakor ni primeren, ker take oblike ni²⁰, zato je primerneje ta vrstilec imenovati v *koncert*, saj je ta oblika najčešče pisana v sonatnem ciklusu. S tem tudi odstranimo vrstilec 785.6, ki nikakor ne spada na sedanje mesto. Prav tako spadata sem *uvertura* kot samostojna simfonična skladba (novi vrstilec .082.5), ker je običajno pisana v sonatnem stavku in ker je ne moremo indeksirati s .083.22 ali .086.1, saj bi ji s tem spremenili značaj, ter *simfonična pesnitev* (novi vrstilec .082.6). Za vrstilec simfonične pesnitve UDK 785.4 velja isto kot za koncert (785.6): tu (.082.6) je še na najprimernejšem mestu, saj gre za veliko simfonično skladbo, ki se je razvila iz programske uverture²¹.

Razdelek .083 navaja v glavnem vrsto skladb pesemske oblike z žanrskimi naslovi. Kot pesemske oblike bi vanj sodile tudi *koračnice*, ki se šopirijo samo pri .084, in plesi (.085); vprašljivo pa je, ali sodi sem *suita* (.083.1), ker je ciklična skladba, dasi so njeni stavki običajno v pesemski obliki (plesi!), in *tema z variacijami* (.083.2), ki obsega tudi *fugo* (.083.28): vsaj o tej lahko trdimo, da je vse prej kot žanrska oblika.

Vrstilec .087 *Zvrsti glasbenih del* obsega glede na zasedbo .087.1/.4 *Instrumentalne zasedbe* in .087.6 *Vokalne zasedbe*, vmes pa so se — le po kakšni logiki? — vključile .087.5 *Šole*: morda zato, ker jih potrebujejo pevci in instrumentalisti? Vrstilca .087.1 *Dela za instrument solo* in .087.2 *Dela za solistični instrument s spremljavo* sta nepotrebna: če je spremljava označena (npr.: 787.1.082.2:786.2 *Sonata za violino in klavir*, ne pa 787.1.082.2.087:76.2 *Sonata za violino s spremljavo klavirja*, saj je klavir enakovreden partner violini ali kakšnemu drugemu solističnemu instrumentu), potem je jasno, da neki instrument ne igra sam oziroma narobe.

Vrstilec .089 označuje način *publiciranja glasbenih del*, vendar spadajo .089.1 *Libreti. Komentarji* k literaturi ali k oblikoslovju (libreti k UDK 82, komentarji k UDK 781.5). Vrstilec .089.6 *Partiture. Posamezni glasovi* moramo uporabljati previdno, saj so dela za več instrumentov običajno izdana na oba načina, simfonična dela pa skoraj po pravilu samo v partituri in je treba posamezne glasove izpisati. Posebno označevanje še s tem indeksom bi bil klasifikacijski pleonazem.

5. Zaključek. Analiza tabel nam je pokazala, da UDK kljub nekaterim nelogičnostim, ki smo jih deloma omenili v diskusiji, izpolnjuje Redfernovne zahteve po facetnem principu klasificiranja; tudi ni tako konfuzna, kot ji to on očita. Logični tokovi v njej so seveda samosvoji, kar velja slednjič za vsako shemo, vendar v osnovi jasni. Za praktično uporabo je treba vsekakor uvesti nekatere spremembe oziroma konvencije²², ki omogočajo bolj pravilno in bolj sistematično razvrstitev snovi; najbolj pomembno pa je, da se klasifikator poglubi v zasnovo tabel in da podrobno analizira delo, ki ga mora opredeliti.

Kot splošno navodilo za vrstni red vrstilcev naj velja:

1. Literatura o glasbi

teoretični vidik — kraj — čas — glasbeni vidik — avtor
781 (1/9) »...« :782/789 :92; A/Ž

2. Glasbena literatura

a) vokalna in vokalno-instrumentalna glasba
 oblika oziroma zvrst — zasedba — spremljava
 782/784 .087.6 :785/789

b) instrumentalna glasba
 zasedba — oblika — spremljava
 785/789 .082/.086; .087.5 :785/789; .087.3/.4

Posamezni sestavljeni vrstilci so seveda dolgi, daljši celo, kot je sicer običajno. Tudi o tem bi veljalo razmisliti, dasi nas izkušnje

učijo, da v veliki večini primerov obsega avtorska značnica več mest kot vrstilec UDK. Zato pa je bolje, da uporabljamo daljše in natančnejše vrstilce, ki nam povedo več kot kratki: le-ti lahko s svojimi mnogimi pomeni ustvarjajo celo nepotrebno zmedo, kar pa prav gotovo ni namen nobene klasifikacijske sheme.

OPOMBE

¹ Redfern Brian: Organizing music in libraries. — London, C. Bingley (1966). 80 str. 8°. — Prim. posebej str. 37—40!

² Redfern analizira Deweyevo varianto (DC) zato so njegove trditve le delno pravilne v nadrobnostih; nam gre za načelna vprašanja.

³ B. Redfern, o. c., str. 37—40.

⁴ B. Redfern, o. c., str. 28. Celó BCM (The British catalogue of music [classification]), ki je po njegovem mnenju in tudi po mnenju drugih piscev dandanes najboljša klasifikacijska shema, ima svoje napake...

⁵ Prim. diskusijo o nekaterih vrstilih UDK!

⁶ B. Redfern, o. c., str. 9—19.

⁷ Triletne izkušnje učijo avtorja, da je AIK najvažnejši katalog; vsi uporabniki so povpraševali po natanko določenem delu znanega avtorja. Celó v debati, ko sem jim skušal predstaviti sistematski katalog, so prevladovala avtorska imena. S tem pa seveda ni rečeno, da je stvarni katalog nepotreben; nasprotno, še kako potreben je, le da ga bolj poredko uporabljamo, pa takrat natančno. Indeksiranje ne sme biti grobo, temveč prav podrobno.

⁸ Glej op. 7! — Tudi AIK ima zanimive probleme, o katerih bomo spregovorili kdaj drugič.

⁹ B. Redfern, o. c., str. 8: Faceta je skupina podelitev nekega predmeta; te podelitve imajo skupne značilnosti, ki so svojske samo tej skupini in ki ji dajejo ime; npr. »instrument« je faceta v glasbi: vse podelitve te skupine označuje dejstvo, da so sredstvo, s katerim glasbenik izvaja glasbo.

¹⁰ V UDK je skladatelj slej ko prej faceta le v literaturi o glasbi, v glasbeni literaturi pa je značnica. Redfern namreč analizira klasifikacijske sheme, ki indeksirajo tudi ime avtorja, ki so torej namenjene predvsem prostemu pristopu.

¹¹ Dezimal-Klassifikation. Deutsche Gesamtausg. ... 7. Lief. — Berlin 1948, str. 1921—1296. — DK Mitt. 1964/65, list 445 (spremenjena str. 1293 = 1293a).

¹² O faceti št. 11 (oblike posredovanja) gl. diskusijo o posebnih pri-
vesnih vrstilih .089!

¹³ Ta trditev je seveda lahko sporna, vendar je v praksi meja med sakralnim in profanim v instrumentalni glasbi povsem nejasna. Zelo drzno bi bilo namreč trditi, da so npr. Bachove koralne predigre tako sakralnega značaja, da se smejo izvajati samo v cerkvi; ali pa narobe — da je sakralnega značaja npr. Händlov koncert za orgle in orkester, če se mora — zaradi pomanjkanja orgel v koncertnih dvorinah — izvajati v bogoslužnem prostoru, da o koncertih za druge instrumente niti ne govorimo. Dasi je bilo v zgodovini glasbe tudi nekaj poskusov takšne ločitve (npr. sonata da chiesa in sonata da camera), je to danes vprašanje,

o katerem nima smisla izgubljati besed. Zato nam more le besedilo (litur-
gično ali posvetno) biti zanesljiv kriterij za določanje glasbenega značaja
nekega dela. — Prim.: B. Redfern, o. c., str. 36!

¹⁴ Gl. tudi praktične primere v dodatku! — Diskusija želi nakazati
nekatero nove teoretične rešitve, o katerih bi veljalo razmisliti v bodoč-
nosti, obenem pa razlaga, zakaj v praksi nekatere vrstilce opušča oz. zakaj
uvaja nove.

¹⁵ Andreis Josip: Muzikologija. — V: Muzička enciklopedija, 2. zv. —
Zagreb 1963, str. 282.

¹⁶ Peričić Vlastimir — Dušan Skovran: Nauka o muzičkim oblicima.
2. izd. — Beograd 1966, str. 119.

¹⁷ Glede vrstilcev za koncert in programsko glasbo gl. diskusijo o
posebnih privesnih vrstilih .082!

¹⁸ Tako npr. v vseh letnikih Slovenske bibliografije! — Pravilno bi
bilo 78.072.3 Kritike glasbenih prireditev.

¹⁹ Drugače pri posebnih privesnih vrstilih .087.3: le-ti označujejo
istovrstne instrumente (glej op. 11, str. 1293, 1293 a).

²⁰ Breig Werner: Choralbearbeitung. — V: Riemann: Musiklexikon.
Sachteil. — Mainz 1967, str. 166: »... Daneben kam bereits um 1600,
zunächst im calvinistischen Holland, das aussergottesdienstliche Orgel-
spiel in der Kirche auf, das bald darauf in Norddeutschland ... über-
nommen wurde; später, besonders seit dem Ende des 19. Jh., bietet es als
Orgel-,Konzert' (sic!) die einzige Aufführungsmöglichkeit für einen
grossen und wichtigen Teil der Choralbearbeitungsliteratur für Orgel«.
Druge razlage orgelskega koncerta cit. leksikon ne pozna, pa tudi drugi
leksikoni ne.

²¹ V. Peričić — D. Skovran, o c., str. 188.

²² Prim.: B. Redfern, o. c., str. 38!

DODATEK

Navajamo nekaj izbranih primerov iz prakse. Uporabljamo vse
vrstilce v tabelah razen tistih, ki so izrecno navedeni kot nepotrebni. Če
pri vrstilu ni označena nadaljnja delitev s .08, potem je ne uporabljamo.
Za vrstilce, ki v tem seznamu manjkajo, velja po analogiji isto kot za
vrstilce, ki stoje neposredno pred njimi. Z zvezdico (*) so označeni vrstilci,
ki smo jih na novo uvedli ali pa jim spremenili pomen. Znak → pomeni
»glej še«, znak → → pa »daj tudi k«.

.081	[nepotreben]
* .082.4	Koncert
* .5	Uvertura (kot samostojna simfonična oblika)
* .6	Simfonična pesnitev
* .083.9	Rondo
.087.1/.2	[nepotreben]
.089.1	[nepotreben] dajemo k 82; 781.5
.089.6	[nepotreben]

78/780 Viri za muzikologijo

78 Viri glede na obliko

- 78(03) Glasbene enciklopedije
:781.63 Leksikon glasbil
:785.161 Leksikon jazza
(038) Glasbeni slovarji
(05) Glasbeno časopisje
:783 za cerkveno glasbo
:784 za vokalno glasbo
(058) Periodični zborniki
(06) Amaterska glasbena društva
:784 Poročila amaterskih pevskih zborov
:785.13 Poročila godb na pihala
(061.2) Poklicne glasbene korporacije
:785.11 Poročila filharmonij
(061.3) Kongresi, zborovanja, Sestanki
(061.4) Glasbene razstave
(069) Glasbeni muzeji
(082) Enkratni glasbeni zborniki
(083.97) Koncertni programi
:784 vokalnih ansamblov
.072.3 Poročila o glasbenih prireditvah
:782 Kritike opernih predstav
:784 Kritike vokalnih koncertov
:785.11 Kritike simfoničnih koncertov

* 780 Viri glede na vsebino

- 780:012 Bibliografije glasbenikov
:013 Bibliografije glasbenih del
:016 Bibliografije del o glasbi
:017 Glasbeni katalogi
:02 Glasbene knjižnice
:534 Glasbena akustika
:681.8 Izdelava glasbil (tehnični opisi); → 781.63
:72 Odnosi med glasbo in arhitekturo

* 781 Muzikologija in splošna teorija glasbe

- 781:92 Biografije glasbenikov
(091) Splošna zgodovina glasbe
(091)(4):782 Razvoj opere v Evropi
(497.12) Zgodovina slovenske glasbe
(497.12):784.31 Zgodovina slovenske glasbe med NOB
ali »1941/1945«
* 781.1 Teorija muzikologije. Drugi pojmi v tabelah pri tem vrstilu spadajo k 780: ...
.2 Splošna teorija glasbe. Solfeggio.
.41 A/Ž Študije o značilnostih (npr. Beethovnovega) harmonskega stavka
.5 Oblikoslovje

- .5:782 Vodič po opernih delih (z analizami)
 :785.11 Vodič po simfoničnih delih (z analizami)
 :786.6.083.28 A/Ž Analize (npr. Bachovih) orgelskih fug
 .082.2 Pregled razvoja sonatne oblike
 * .63 Nauk o instrumentih (glasbeno tehnična
 vprašanja); → 780:681.8
 .91 [nepotrebno] dajemo k 781.63
 .95/.97 [nepotrebno] dajemo k 780:012/017

782 785 Vrste glasbe

872 *Gledališka glasba. Opera, opereta itd.*

Ne označujemo zasedbe, ker je stalna (soli, zbor in orkester).

→ 784.21; 785.11.083.1:782.91; 785.11.086.1; 785.13.083.83:782

- 782.1.089.7 Klavirski izvleček
 * .9 Scenska glasba. Filmska glasba

783 *Cerkvena glasba*

- 783.1 [nepotrebno]; dajemo k 785.11 ali 786.6¹³
 .21.087.684 Maša za moški zbor a capella
 .087.684:786.6 z orgelsko spremljavo
 * .658.087.6... Črnske duhovne pesmi
 * .8.087.6... Renesančni motet

784 *Vokalna glasba*

- * 784.083.28 Vokalna fuga; → → 784.3.087.6...
 ali 784.4.087.6... glede na avtorja
 * 784.087.6 Glas kot instrument (brez besedila)
 .087.612.1:787.5:788.5 Pesem brez besed za sopran, flavto in
 harfo; → → 785.73:784.087.612.1:787.5:
 788.5
 * 784.1.087.6... Oblike vokalne glasbe do renesanse
 * .3 Umetne pesmi
 .3.087.61:786.2 Samospev s klavirsko spremljavo
 .087.61:785.73 Samospev za glas, harfo, celesto in har-
 monij; → → 786.7.087.4:784.3.087.61
 787.5.087.4:784.3.087.61
 789.6.087.4:784.3.087.61
 .087.61:785.74:787 Samospev za glas in godalni kvartet
 [stalnih zasedb ne indeksiramo še do-
 datno]
 * .31.087.6... Partizanske pesmi
 * .4 Ljudske pesmi
 .4.087.681 za otroški zbor
 .088:785.16.085.2 v priredbi za narodno zabavni ansambel
 * .58(1/9) Državne himne. Himnične pesmi nasploh
 * .6 Družabne pesmi
 * .6.085.2 Narodno zabavne pesmi
 * .085.3 Popevke
 .66 Stanovske pesmi
 .66:355 Vojaške pesmi; → → 784.3.087.6...
 ali 784.4.087.6...

.67	Otroške pesmi; → → 784.3.087.6 ... ali 784.4,087.6 ...
.71	[nelogično, zato nepotrebno] dajemo k 784.58
.75	[nelogično, zato nepotrebno] dajemo k 783.658
.9	Vokalize

785 Instrumentalna glasba

785.1	Instrumentalna glasba za orkester
.11.082.1	Simfonija za veliki orkester
.082.6	Simfonična pesnitev
.083.1:782.91	Koncertna suita iz baleta
.086.1	Operna uvertura
* .111.08 ...	Simfonična godala
* .112.08 ...	Simfonična pihala
* .113.08 ...	Simfonična tolkala
.13	Godbe na pihala
.13.083.83:782	Potpuri opernih melodij za godbo na pihala
.16	Mali orkestri
* .16.085.2	Narodno zabavni ansambli
* .085.3	Plesni orkestri
.161	Jazz
.4	[nepotrebno] uvrščamo s .082.6
.6	[nepotrebno] uvrščamo s .082.4
* .7	Komorna glasba. Glasba za komorni orkester
.72:787.1:787.2	Fuga za violino in violi; → → 787.1.083.28:787.2 787.2.083.28:787.1
.73:784.087.612.1:787.5:788.5	Pesem brez besed za sopran, flavto in harfo; → → 784.087.612.1:787.5:788.5 787.5.083.44:784.087.612.1:788.5 788.5.083.44:784.087.612.1:787.5
.74:787	Godalni kvartet [stalna zasedba, zato brez dodatnega indeksiranja k 787.1 itd. ali kot spremljevalni ansambel]
.75:788	Pihalni kvintet [stalna zasedba]

786/789 Glasba za posamezne instrumente

786.2	Klavir [ne indeksiramo posebej kot spremljevalni instrument, ker je najčešče uporabljen]
.2.082.4:785.111	Koncert za klavir in godala
.083.21.087.32	Variacije za dva klavirja
* .21.083.22	Preludij za klavir — desna roka sama
* .22.08 ...	Klavir — leva roka sama
.24.08 ...	Glasba za klavir štiriročno
786.7.087.4:784.3.087.61	Harmonij kot spremljevalni instrument samospeva
787.1.083.28:787.2	Fuga za violino in violi; → 785.72:787.1:787.2
.2.083.28:787.1	Fuga za violi in violino: → 785.72:787.1:787.2

